

УДК 342.9 (043.2)

Осадченко І.С., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Устинова І.П., к.ю.н., доцент

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН
ТА РОЗПОДІЛУ КОШТІВ МІЖ ЛАНКАМИ**

Міжбюджетні відносини у фінансовій системі є важливою складовою бюджетної децентралізації. На сьогодні в Україні розроблено критерії їх

проведення та впроваджено правові засади розподілу коштів між бюджетами, але бракує ефективних більш керованих процедур, які б базувалися на досвіді зарубіжних країн, і вирішували нагальні потреби України. Поступове поновлення принципів розподілу коштів між бюджетами та правових засад міжбюджетних відносин без сумніву, призведе до ефективного результату.

Потрібно наголосити, що процес розподілу бюджетних коштів ґрунтується на засадах бюджетної системи. Принципи розподілу коштів між бюджетами у порівнянні з принципами бюджетної системи є значно вужчими за значенням і по суті є, деяким, продовженням принципів бюджетної системи. З конституційних засад та положень сформульовані і принципи бюджетної системи України, що знаходять своє відображення у нормах Бюджетного кодексу України.

Чинне дефінітивне визначення поняття «міжбюджетні відносини» не вказує на об'єкт, фактичний склад суб'єктів і основні складові відносин між бюджетами, тобто не в повному обсязі відображає їх головний зміст. Аналізуючи це, поняття міжбюджетних відносин пропонуємо визначити як: міжбюджетні відносини - взаємовідносини між державою, місцевим самоврядуванням та їх уповноваженими органами, які є врегульованими правовими нормами, що виникають у процесі їх взаємодії з питань розподілу бюджетних повноважень та відповідальності між органами державної влади та місцевого самоврядування, розподілу дохідних джерел та видаткових зобов'язань між бюджетами різних рівнів, а також перерозподілу бюджетних коштів між бюджетами задля забезпечення відповідних бюджетів фінансовими ресурсами, для виконання функцій, передбачених Конституцією та іншими нормативноправовими актами України.

На думку переважної більшості науковців, міжбюджетні відносини всередині країни мають ґрунтуватися на певних принципах, зокрема:

- збалансованість інтересів усіх учасників міжбюджетних відносин;
- законодавче розмежування видаткових повноважень, відповідальності та дохідних джерел між різними рівнями бюджетів;
- самостійність бюджетів різних рівнів;
- обґрунтованість надання фінансової допомоги та вирівнювання доходів місцевих бюджетів;
- ефективність контролю за повнотою та цільовим характером використання фінансової допомоги [1, с. 83].

Очевидно, що деякі принципи міжбюджетних відносин збігаються з тими, що закріплені у ст. 7 Бюджетного кодексу України «Принципи бюджетної системи України» та у главах 5, 11, 13, 14, тобто у певній сукупності норм права, з яких принципи виводяться індуктивним шляхом, проте у правозастосовчій діяльності вони не реалізуються повноцінно,

системно та гармонійно. При цьому слід враховувати, що принципи бюджетної системи відображають основи побудови бюджетної системи, а принципи міжбюджетних відносин - динаміку функціонування бюджетної системи. Розглянуті принципи мають, на нашу думку, важливе доктринальне значення для формування та функціонування оптимальної, науково обґрунтованої, раціональної системи міжбюджетних відносин країни в цілому [2].

Викладене дозволяє зробити такі висновки:

– закріплення принципів міжбюджетних відносин у Бюджетному кодексі України є необхідною умовою їх правової регламентації;

– принципи міжбюджетних відносин є базою, основною ідеєю, вагомими положеннями, імперативними вимогами у правовій сфері їх регулювання;

– принципи міжбюджетних відносин визначають змістовний характер системи законодавства, що регламентує міжбюджетні відносини, та напрями його розвитку.

На наш погляд, на сьогодні є необхідним створення та посилення дієвості застосування принципів ефективного розподілу бюджетних коштів як на державному, так і на місцевих рівнях, особливо в умовах об'єктивної обмеженості держави у фінансових ресурсах. Вагомою є проблема дієвого механізму, який би базувався на таких принципах.

Можна підсумувати, що ефективна система розподілу коштів між бюджетами повинна сприяти: економічній стабілізації, створенню умов для конкуренції між регіонами, підвищенню політичної відповідальності, економічній ефективності та відкритості управлінських рішень, результативності функціонування державних інститутів та розвитку стабільної фінансової інфраструктури країни.

Література

1. Фінансове право: підручник / за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

2. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 10.03.2021).

3. Устинова І.П., Яківчук Ж.В. Питання трансфертування в публічному адмініструванні України. *Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2019. № 50. Т. 1. С. 92-97.

4. Ustynova I., Tolcachova I., Lukhova Ya., Husar A., Budget federalism as an integral part of Ukraine's globalization integration. *Revisna Genero e Interdisciplinaridade*. V. 2. 2021. № 1. URL: <https://www.periodicojs.com.br/index.php/gei/article/view/126>.